

101
HEROJ
SVETSKE
ISTORIJE

S A J M O N S I B A G
MONTEFJORE

sa Denom Džonsom i Klodijom Renton

Preveo Dejan Ćirić

101

HEROJ
SVETSKE
ISTORIJE

Sadržaj

Biografije i dopunske priče

- 10 **Ramzes II** oko 1302–1213. g. p.n.e.
Vladarski brak u drevnom Egiptu
- 13 **Solomon** oko 1000–928. g. p.n.e.
Kovčeg zaveta
- 16 **Sapfo** oko 630/610 – oko 570. g. p.n.e.
Stihovi iz prašine
- 19 **Kir Veliki** 590/580–530. g. p.n.e.
Persijsko carstvo do ajatolaha
- 22 **Buda** oko 563–483. g. p.n.e.
Prosvetljenje i preporod, ili šta dalje
- 25 **Konfučije** 551–479. g. p.n.e.
Sun Cu i Umeće ratovanja
- 28 **Leonida** 480. g. p.n.e.
Škola za ratnike
- 32 **Herodot** ?484–430/420. g. p.n.e.
Plutarh, otac biografije
- 35 **Alkibijad** oko 450–404. g. p.n.e.
Grčka trijera iz V veka p.n.e.
- 38 **Aristotel** 384–322. g. p.n.e.
Platon
- 41 **Aleksandar Veliki**
356–323. g. p.n.e.
Kleopatra, poslednja od Ptolemeja
- 44 **Hanibal** 247 – oko 183. g. p.n.e.
Slonovi u ratu
- 47 **Makavejci** II v. p.n.e.
Jevrejski bram
- 50 **Ciceron** 106–43. g. p.n.e.
Julije Cezar ili kako uspeti u antičkom Rimu
- 53 **Isus** oko 4. g. p.n.e. – oko 30. n.e.
Proroci i spasitelji u Hristovo doba
- 56 **Marko Aurelije** 121–180.
Carska mudrost
- 59 **Konstantin Veliki**
oko 285–337.
Konstantinopolj, grad za kojim svet žudi
- 62 **Muhamed** 570–632.
Arapska osvajanja Istoka i Zapada
- 65 **Beda Prečasni** 673–735.
„Pišite brzo“
- 68 **Karlo Veliki** 742–814.
Carsko krunisanje
- 71 **Harun al Rašid** 763/6–809.
Dvor kalifa
- 74 **Eleonora Akvitanska**
1122–1204.
Trubaduri
- 77 **Saladin** oko 1138–1193.
Ričard Lavlje Srce
- 80 **Fridrih II Hoenštaufen**
1194–1250.
Sokolarstvo
- 83 **Edvard, Crni princ**
1330–1376.
Vitez XV veka
- 86 **Filipo Bruneleski** 1377–1446.
Kapija raja
- 89 **Jovanka Orleanka**
oko 1412–1431.
Henri V i engleski strelci
- 92 **Fernando Magelan**
1480–1521.
Stvaranje mape sveta
- 95 **Babur** 1483–1530.
Tadž Mahal i slava Mogula
- 98 **Sulejman Veličanstveni**
1494–1566.
Sudar carstava
- 101 **Elizabeta I** 1533–1603.
Moć i puder
- 105 **Tokugava Ijejasu** 1543–1616.
Samurajska tradicija
- 108 **Ser Volter Rali**
oko 1554–1618.
Kolonizacija Virdžinije
- 111 **Galilej** 1564–1642.
Istorija teleskopa
- 114 **Vilijem Šekspir** 1564–1616.
Ko je stvarno bio Šekspir
- 117 **Oliver Kromvel** 1599–1658.
Pogubljenje Čarlsa I
- 120 **Semjuel Pips** 1633–1703.
Veliki požar u Londonu
- 123 **Isak Njutn** 1642–1727.
Teorije univerzuma
- 126 **Vojvoda od Marlboroa**
1650–1722.
Princ Eugen Savojski
- 129 **Volter** 1694–1778.
Mučenje i slučaj Kala
- 132 **Semjuel Džonson**
1709–1784.
Džonsonov Rečnik engleskog jezika
- 135 **Fridrih II** 1712–1786.
Puk divova
- 138 **Kazanova** 1725–1798.
Opasne veze
- 141 **Džems Kuk** 1728–1779.
Težnja
- 144 **Katarina Velika**
1729–1796.
Knez Potemkin
- 147 **Džordž Vašington**
1732–1799.
Čovek koji je bteo da bude kralj: od Belih radža do kralja Zogua
- 150 **Tomas Džeferson**
1743–1826.
Prvi američki rat na Bliskom istoku
- 153 **Tusen Luvertir**
oko 1743–1803.
Bolivar i oslobodioci
- 156 **Džon Pol Džons** 1747–1792.
Poznata tela, izgubljena i pronadena
- 159 **Knez Taljeran**
1754–1838.
Jutarnji obredi starog plemstva
- 162 **Volfgang Amadeus Mocart**
1756–1791.
Ko je bio najveći kompozitor

- 165 **Admiral Nelson** 1758–1805.
Barut, majmuni i mornarički topovi
- 168 **Vojvoda od Velingtona** 1769–1852.
Crveni mundiri, redovi i Viktorijini krstovi
- 171 **Napoleon Bonaparta** 1769–1821.
Carica Žozefina
- 174 **Ludvig van Betoven** 1770–1827.
Genije i gluvoća
- 177 **Džejn Ostin** 1775–1817.
Debitantkinje i miraz ili kako se udati za engleskog džentlmena
- 180 **Ledi Hester Stenhoup** 1776–1839.
Život beduina
- 183 **Lord Bajron** 1788–1824.
Romantičari: Kits i Šeli
- 187 **Onore de Balzak** 1799–1850.
Viktor Igo i Emil Zola
- 190 **Aleksandar Puškin** 1799–1837.
Dvoboj pištoljima
- 193 **Aleksandar Dima Otac** 1802–1870.
Od Crnog markiza do Dame s kamelijama
- 196 **Bendžamin Dizraeli** 1804–1881.
Demokratske dinastije
- 199 **Đuzepe Garibaldi** 1807–1882.
Oci nacija
- 202 **Abraham Linkoln** 1809–1865.
Ubijeni predsjednici i premijeri
- 205 **Čarls Darvin** 1809–1882.
Sapunjavi Sem protiv Darvinovog buldoga
- 208 **Čarls Dikens** 1812–1870.
Stvarni Fejgin ili viktorijansko podzemlje
- 211 **Ser Ričard Berton** 1821–1890.
Pustolovine Džejn Digbi – od Dorseta do Damaska
- 214 **Florens Najtingejl** 1820–1910.
Juriš lake konjice
- 217 **Luj Paster** 1822–1895.
Džener i velike boginje
- 220 **Lav Tolstoj** 1828–1910.
Borodinska bitka
- 223 **Petar Iljič Čajkovski** 1840–1893.
Ruska balerina
- 226 **Sara Bernar** 1844–1923.
Glumci-upravnici
- 229 **Gi de Mopasan** 1850–1893.
Isak Babelj
- 232 **Oskar Vajld** 1854–1900.
Balada o tamnici u Redingu
- 235 **Dejvid Lojd Džordž** 1863–1945.
„Tigar“ Klemanso
- 238 **Anri de Tuluz-Lotrek** 1864–1901.
Velike kurtizane
- 241 **Gandi** 1869–1948.
Deca ponoći i Nebruova demokratija
- 244 **Marsel Prust** 1871–1922.
Večera velikih modernista
- 247 **Ser Ernest Šaklton** 1874–1922.
Antarktički takmaci: Skot protiv Amundsena
- 250 **Vinston Čerčil** 1874–1965.
Poslednji napad na Omdurman: Gordon i Kičener
- 253 **Albert Ajnštajn** 1879–1955.
Teorija relativiteta
- 256 **Ataturk** 1881–1938.
Moćni leševi, balsamovani lideri
- 259 **Pablo Pikaso** 1881–1973.
Gernika
- 263 **Frenklin D. Ruzvelt** 1882–1945.
Američki heroji–vojnici i Medalje časti
- 266 **David ben Gurion** 1886–1973.
Mirotnorci Bliskog istoka
- 269 **Mihail Bulgakov** 1891–1940.
Lekari pisci od Čehova do Konana Dojla
- 272 **Maršal Žukov** 1896–1974.
Mašina koja je dobila Drugi svetski rat
- 275 **Ernest Hemingvej** 1899–1961.
Ples smrti
- 278 **Džordž Orvel** 1903–1950.
Školska kravata
- 281 **Oskar Šindler** 1908–1974.
Pravednici nejevreji i borci pokreta otpora
- 284 **Odet Sansom** 1912–1995.
Violeta i Hana: žene među agentima
- 287 **Džon F. Kenedi** 1917–1963.
Kubanska raketna kriza
- 290 **Nelson Mandela** r. 1918.
Soto, Zosa i Zulu
- 293 **Jovan Pavle II** 1920–2005.
Poljski heroji od Jana Sobjeskog do Varsavskog ustanka
- 296 **Andrej Saharov** 1921–1989.
Hrabri disidenti sovjetskog bloka
- 299 **Margaret Tačer** r. 1925.
Žene kao veliki lideri
- 302 **Ana Frank** 1929–1945.
Izgubljena i nadena remek-dela
- 305 **Elvis Prisli** 1935–1977.
Besmrtni heroizam: od Elvisa do Anastasije
- 308 **Muhamed Ali** r. 1942.
„Sanjam“
- 311 **Aung San Su Či** r. 1945.
Moć naroda
- 314 **Čovek ispred tenka ili nepoznati buntovnik**

Uvod

Živimo u neherojskom dobu, a takvo doba očajnički vapi da čuje nešto o heroizmu. Priče o velikim herojima oživljavaju istoriju. One nas nadahnjuju i uče vrednostima i prirodi odgovornosti, sponama koje održavaju celovitost društva, ali to su, isto tako, divne i uzbudljive priče koje bi trebalo da ispričamo svojoj deci.

Vrline heroja su hrabrost, trpeljivost i nesebičnost. Heroizam podrazumeva spremnost da se preuzme rizik, i radi zaštite slabijih i za odbranu slobode. Heroji osećaju obavezu prema nečemu što je više od potrage za sopstvenom srećom. Ova knjiga je slavljenje ljudske hrabrosti, dostignuća, tolerancije i stvaralaštva, ali isto tako i riznica priča i ljudi koje bi svi trebalo da poznamo.

Šta se desilo s herojima?

Nema više heroja!

Nema više heroja!

Strenglersi

Imena nekih od naših heroja odzvanjaju vekovima, druga su nepravedno zaboravljena. Imma tradicionalnih staromodnih heroja – ratnika i prinčeva; imma značajnih žena – carica, glumica i avanturistkinja. Imma umetnika, pesnika i običnih ljudi koji su pokazali

zadivljujuću hrabrost. Oni obuhvataju predstavnike različitih vera i nacija: hrišćana, muslimana, Jevreja, Britanaca, Amerikanaca, Indijanaca, Haićana, Albanaca, Kineza, Rusa, Arapa i Poljaka.

Vladari koje sam uključio postigli su mnogo više od pukog ispoljavanja moći. Aleksandar Veliki i Napoleon zaslužili su mesto na ovom spisku ne samo svojim političkim i vojnim genijem, već i korišćenjem svoje moći za opšte dobro. Naučnici, ovde pomenuti, spasili su milione života, dok su književnici, kompozitori i slikari promovisali toleranciju i slobodu. Mnoge od ovih ličnosti živele su osobenjački, čak i

Sajmon Sibag Montefiore, historičar i pisac, rođen je 1965. Predavao je historiju na koledžu *Gonvil i Kajus* na Kembridžu. Knjiga *Katarina Velika i Potemkin* bila mu je u užem izboru za dodelu nagrade za biografiju „Semjuel Džonson“ i za nagrade „Daf Kuper“ i „Maršal“. Delo *Staljin: dvor crvenog cara* proglašena je u Britaniji 2004. knjigom godine u žanru historije. Njegova potonja knjiga *Mladi Staljin* svojevrsna je dopuna prethodne. Montefioreova dela su svetski bestseleri, objavljeni na 28 jezika. On je član Kraljevskog književnog društva, pisac i televizijski voditelj; živi u Londonu sa suprugom, književnicom Santom Montefiore, i dvoje dece. Sada piše o novijoj historiji Bliskog istoka – *Jerusalim: biografija*.
Više informacija možete pronaći na www.simonsebagmontefiore.com.

neprihvatljivim načinom života. Ali imaju prednost, za razliku od predsednikâ i generalâ, jer nisu naredile ni jednu jedinu smrt.

Uokvireni dodaci koji prate svaku biografiju omogućavaju nam da otkrijemo intrigantne strane života i vremena naših heroja. Tako nas kraljica Elizabeta I upoznaje s kozmetikom XVI veka, Čajkovski sa stvaranjem balerine, Tomas Džeferson s prvim američkim ratom na Bliskom istoku, a maršal Žukov s tenkom T-34, oruđem koje je izvojevalo pobedu u Drugom svetskom ratu...

*Ti si bolji čovek
od mene, Ganga
Dine.*

Radjard Kipling

herojem zato što bi ti nepriznati heroji – obični ljudi koji su učinili neobičan podvig – trebalo da zadobiju naše najveće poštovanje.

Heroizam nije u modi. Mi zapostavljamo stvarne heroje, a ističemo bezvredne idole umesto njih.

*Svakom čoveku na zemlji ovoj
Smrt dolazi kasnije ili pre;
I kako čovek može umreti lepše,
Već suočen sa strahovitom pred-
nošću Praha svojih očeva,
I hramova njihovih bogova?*

Temelji starog Rima, Tomas Makoli Babington

Sto prvi heroj iz ove knjige jeste nepoznati mladi Kinez koji je 1989. sâm pobedio kolonu tenkova na Trgu Tjenanmen, kad su kineski komunisti bezobzirno razbili proteste studenata demokrata. Završio sam ovu knjigu jednim nepoznatim he-

*Možemo biti heroji
samo na jedan dan.*

Dejvid Bouvi

*Da bi zlo pobedilo, potrebno
je samo da dobar čovek ne
čini ništa.*

Edmund Berk

Moderno doba televizijske stvarnosti i celodnevnih vesti često mešaju javno prikazivanje osećanja i patnje sa stvarnim junačkim delima. Moramo heroizam ponovo učiniti poželjnim.

Ne morate se složiti s mojim izborom. Priznajem, izabrao sam neke ličnosti zato što jednostavno nisam mogao da odolim njihovom geniju i duhu. Da sam izabrao samo svece, onda bi *101 heroj svetske istorije* bilo dosadno štivo, a iznad svega se nadam da će ovo biti i zabavna i poučna knjiga.

*Čuvenim
ljudima grob je
vaskolika zemlja.*

Perikle

Sajmon Sibag Montefjore

Izjave zahvalnosti

Zahvaljujem Antoniju Čitamu, predsedniku *Kverkusa*, s kojim sam zamislio ovu knjigu; mom plemenitom zastupniku Džordžini Kepel; mojim piscima saradnicima, darovitim istoričarima Denu Džonsu i Klodiji Renton; Ričardu Milbenku, neprocenjivom dobročinitelju izdavaštva i izvoru znanja, *Kverkusovom* uredniku za dokumentarnu književnost, Marku Hokinsu Dediju, majstorskom uredniku i njegovom timu, Niku Klarku i Ostinu Tejloru za njihov zadivljujući ukus i dizajn, Elejn Vilis za pretraživanje slika i za bogatstvo ideja, pomoć i predloge; Džonatanu Formenu, Adamu Zamojskom, Robertu Hardmanu, dr Kejt Vilijems, mojim roditeljima Stefanu i Ejpril Sibag-Montefjore, a toplu zahvalnost sledi, kao i uvek, mojoj ženi Santi.

OVA KNJIGA JE POSVEĆENA MOJOJ DECI, LILI I SAŠI

Heroji

